

УДК 7.038.6

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-2-21>**Марина НАУМЧУК,**
orcid.org/0000-0002-0613-4304аспірантка
Львівської національної академії мистецтв
(Львів, Україна) maryna.naumchuk@gmail.com

ЧУТТЄВЕ СПРИЙНЯТТЯ СВІТУ В КІНЕТИЧНИХ ТЕКСТИЛЬНИХ ІНСТАЛЯЦІЯХ ВАСИЛИНИ БУРЯНИК

В статті авторка звертається до сучасного візуального мистецтва, яке використовує як медіа різні матеріали, в тому числі текстиль. Проаналізувавши новітні публікації, які стосуються художнього текстилю в полі світового мистецтва, а також термінологію, яка стосується дослідження, а саме терміни «кінетичне мистецтво» та «інсталяція», вперше піддано аналізу творчість української художниці Васи́лини Бу́рянник, а саме виокремлено напрям кінетичної текстильної інсталяції. Визначено, що інсталяції художниці обертаються навколо трансформації текстильних об'єктів, занурених у спеціальний розчин, з часом – підхід до кінетики є медитативним і природним, а не механічним. В статті висвітлено основні цикли текстильних інсталяцій, їх тематику, смислове наповнення, візуальні та технічні рішення. Творчість розглядається в контексті репрезентації чуттєвих переживань і зв'язку як з українською локальною історією, так і з глобальними культурними процесами. Дослідження містить огляд виставкової діяльності у Львові, Харкові (Україна) та Лодзі (Польща). Існуючі текстильні інсталяції авторкою дослідження згруповано у дві групи, перша це «Консервація пам'яті», «Флора і фауна» та «Фрагменти організмів», визначено, що тема, якою оперує мисткиня, стосуються людини та екології, спогадів, збереження їх, як і біологічного різноманіття, художниця в цих проектах наголошує на темах навколишнього середовища та швидкоплинності життя. В другу групу виділено «Територія утворення ран», «Коробочки 1–4» та «Сльози, що твердіють та кров яка не згортається», які своєю тематикою заглиблюються в філософію і є реакцією на суспільні події, торкаються соціально значущого. Ці роботи досліджують теми тілесної та територіальної цілісності України через призму текстильних інсталяцій, які предствляють біль, сльози та незворотне поширення ран, метафорично кажучи про колективну травму нації та вплив триваючого конфлікту на тіло. В результаті дослідження авторка приходить до висновку, що інсталяції Васи́лини Бу́рянник – це поєднання мистецтва, науки та глибокого емоційного резонансу, і вони створюють міждисциплінарний наратив, який виходить за межі традиційної мистецької практики.

Ключові слова: кінетичне мистецтво, інсталяція, художній текстиль, мінітекстиль.

Maryna NAUMCHUK,
orcid.org/0000-0002-0613-4304PhD student
Lviv National Academy of Arts
(Lviv, Ukraine) maryna.naumchuk@gmail.com

SENSORY PERCEPTION OF THE WORLD IN KINETIC TEXTILE INSTALLATIONS BY VASYLYNA BURYANIK

In the article, the author turns to modern visual art, which uses other materials, including textiles, as media. Having analysed the latest publications that relate to artistic textiles in the field of world art, as well as the terminology that is confirmed by research (the terms “kinetic art” and “installation”), for the first time the work of Ukrainian artist Vasylyna Buryanik is analyzed, precisely, the direction of kinetic textile installation is highlighted. It is determined that the artist's installations revolve around the transformation of textile objects immersed in a special solution over time – the kinetics approach is meditative and natural, not mechanical. The article highlights the main cycles of textile installations, their themes, content, visual and technical solutions. Creativity is considered in the context of the representation of sensory experiences and the connection with both Ukrainian local history and global cultural processes. The study includes an overview of exhibition activities in Lviv, Kharkiv (Ukraine) and Lodz (Poland). The existing textile installations are grouped by the author's research into two groups, the first is “Memory Conservation”, “Flora and Fauna” and “Fragments of Organisms: the artist in these projects emphasizes the themes of the environment and the transience of life, the preservation of biological diversity. In another group, “Territory of formation of wounds”, “Boxes 1–4” and “Tears that are solidify and blood that does not clot” are highlighted, which by their subject matter are deep in philosophy and are a reaction to social events, touch on the socially significant. These works explore themes of Ukraine's bodily and territorial integrity through the lens of textile installations representing pain, tears and irreversible spread of injuries, which metaphorically speak of the nation's collective trauma and the impact of the ongoing conflict on the body. As a

result of the research, the author comes to the conclusion that Vasylyna Buryanyk's installations are a combination of art, science and deep emotional resonance, and they create an interdisciplinary narrative that goes beyond traditional artistic practice.

Key words: *kinetic art, installation, art textiles, minitextile.*

Постановка проблеми. Мистецтво на сучасному етапі динамічне, воно оперує різними матеріалами, художники працюють з різними медіями, концептами, залучаються в глобальний культурний процес, зберігаючи характерні національні риси. Художній текстиль в світовому полі одночасно посідає одноосібне місце – це текстильні триєнале, бієнале, міжнародні виставки мінітекстилю, конкурси для митців, які працюють з волокном та тканиною, і водночас твори з текстильних матеріалів є невід’ємною частиною арт ярмарків, усіх видів бієнале візуального мистецтва. І українські митці, які задіюють текстиль в своїй практиці активно залучаються та проявляються в цих процесах. Одним з яскравих прикладів такого поєднання новації, національного концепту та виразної мови тканини є художниця Василяна Буряник.

Аналіз досліджень. Публікацій, які стосуються новітнього українського текстилю не є численними, проте вичерпно аналізують та окреслюють процес переходу художнього текстилю з декоративно-ужиткового до візуального мистецтва. Це в першу чергу статті Г. Кусько, Т. Печенюк та З. Чегусової в «Історії декоративного мистецтва України», де досліджується процес формування та розвитку інноваційних тенденцій у художньому текстильному мистецтві України кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. А також значним внеском є монографія О. Луковської «Арттекстиль України», в якій значна частина присвячена концептуальним метаморфозам художнього текстилю України, а також проаналізовано новаційні пошуки та виставкова діяльність митців на сучасному етапі. Значним вкладом в простеження динаміки є ряд текстильних виставок, які спершу виростають як поле для експерименту, утвердження значущості та нового звучання до Всеукраїнських триєнале, де поєднується традиція і сучасність, і далі переходять в кураторські концептуальні (наприклад, виставка «TEXTUS. Вишивка, текстиль, фемінізм»). В дослідженні було використано термінологічний апарат, запропонований в працях О. Голубця «Українське мистецтво ХХ ст.» та Г. Вишеславського та О. Сидора-Гібелінди «Термінологія сучасного мистецтва».

Джерельною базою стало вивчення творів Василяни Буряник, представлених на українських та міжнародних виставках, розмови з мисткинею,

фото та текстові матеріалу з сайту художниці, а також статті інших науковців.

Мета статті – дослідження частини творчості Василяни Буряник, а саме кінетичні текстильні інсталяції в діахронному та синхронному вимірах, означити тематику та смисли, з якими працює художниця, основні засоби виразності та інновації практичного втілення робіт.

Виклад основного матеріалу. Кінетичне мистецтво (з грец. «kinetos») – термін використовується з початку 1950-их років для визначення творів, конструкція яких може рухатися за допомогою природних чинників, вбудованих механізмів чи самого глядача. Представляючи твори мистецтва, які рухалися або створювали враження руху – від рухливих, механічних скульптур до картин оп-арт, які, здавалося, обертаються або вібрують перед очима – художники-кінетики запропонували нам декілька вагомих виразів сучасного мистецтва через показ живої реальності (Голубець, 2012: 184). Прослідковуючи свої витoki до Дада та конструктивістських рухів 1910-х років, кінетичне мистецтво переросло у жвавий авангард після Другої світової війни, проте через десятиліття інтерес до стилю згас. Однак ідеї було збережено наступними поколіннями художників, і кінетичне мистецтво продовжує жити багате джерело творчих концепцій та технічних ефектів до наших днів.

Створюючи картини, скульптури та мистецькі середовища, які поклалися на подання руху для ефекту, кінетичний художній рух вперше запропонував твори мистецтва, що розширилися як у часі, так і в просторі. Це був революційний жест: не лише тому, що він приніс абсолютно новий вимір у досвід перегляду, а тому, що він так ефективно виражав нове захоплення взаємозв’язком часу та простору, що визначало сучасну інтелектуальну культуру з часу відкриття Ейнштейна. Кінетичні художники часто представляли твори мистецтва, які спиралися на механізований рух, або в інший спосіб досліджували прагнення до механізації та наукових знань, які характеризували сучасне суспільство. Багатьох кінетичних художників цікавили аналогії між машинами та людськими тілами.

Інсталяція (з англ. «installation») – мистецькі твори, складені з визначеної кількості, різнорідних компонентів, або група мистецьких творів,

компонується для конкретної ситуації, певного простору, де обрані компоненти отримують задуману автором цілісність, несподіваний сенс, що пізнається у спектрі складних асоціацій. Інсталяції можуть також виконуватись на засадах концептуалізму, з мінімальним використанням виражальних засобів. Термін появився в 1970-х роках спочатку для означення незвичайних способів улаштування експозиції мистецьких виставок, згодом для окремих композицій (Вишеславський, Сидор-Гібелінда, 2010). Поширилася в мистецтві в епоху постмодернізму від другої половини ХХ століття як продовження та розвиток мистецтва, започаткованого у дадаїзмі.

Основа кінетичних інсталяцій Василяни Буряник – це зміни, які відбуваються в часі з текстильними об'єктами, вміщеними у спеціально створений розчин. Використовуючи власну техніку, авторка досягає виразного візуального ефекту, водночас підкреслюючи тему змінності, плинності часу і як результату – абсолютної зміни початкового об'єкту, або його повне знищення. Якщо говорити про кінетизм в творчості мисткині – то перед нами постає внутрішній рух, він медитативний, повільний, природний, а не механізований – це відповідає головному концепту творів, підкреслює неминучість процесів незалежно від зовнішніх обставин, тим самим загострюючи прояв та відчуття цього самого руху, а хімічні та фізичні процеси в рідині нагадують невидимі оку реакції в тілі людини. Кожен елемент кінетичної інсталяції наповнений змістом, чи то акваріум, чи тканина, чи колір – все разом створює єдину сцену для захоплюючої дії. Однозначно, текстиль Василяни виходить за межі однієї мистецької практики, створюючи міждисциплінарний прецедент, поєднуючи в собі естетизм мистецтва волокна, науку та глибоке інтелектуально-емоційне наповнення.

Розглянемо кожен з проектів, реалізованих художницею протягом останніх десяти років та прослідкуємо розвиток в її творчості.

Василяна Буряник поєднує в своїй творчості три основні складові – це графічну, живописну та текстильну. Саме експерименти з тканиною привели її до техніки, яку вона використовує в своїх інсталяціях. Спостереження за нашаруванням різного кольору, текстури, прозорості – дало виразний ефект, який слугує художниці і в текстильних панно, і в кінетичних інсталяціях. Авторка згадує, що вперше її зацікавило, як поводить себе тканина у воді під час прання, а випадкове линяння кольору дало змогу використати і цей ефект в подальших творах. Кожен проект з акваріумом

є непередбачуваним і ця непередбачуваність навмисна, проект дійсно живе своїм життям після створення (Інтерв'ю, 2018).

До першої група інсталяційних текстильних творів нами віднесено «Консервація пам'яті» (2011), «Флора і фауна» (2013) та «Фрагменти організмів» (2019) – вони поєднані змістовно і подібні за нюансами виконання.

Текстильну інсталяцію «Консервація пам'яті» було створено в 2011 році – це перший експеримент в цьому напрямку, коли художниця зробила пробний акваріум і започаткувала власний підхід до текстильної кінетичної інсталяції на виставці «Текстилізм» у Львові. Два однакові акваріуми, які за задумом авторки містили в собі алегоричний зріз чоловічого та жіночого тіла. Верхній шар нагадував шкіру і мав на собі анатомічні родимки. Ідея робіт полягала в тому, що ці фрагменти – це шматки чоловіка і жінки, які колись були закохані один в одного, були разом, і тіло, пам'ять містять в собі ще нагадування про це, і ми, глядачі, художниця, до кінця не можемо позбутися спогадів. Червоний колір одразу викликає відчуття плоті, проте немає відрази, глядачу цікаво розгледіти, що ж там законсервовано в скляному акваріумі. В той же час художниця вперше піднімає тему плинності – тілесної і водночас часової.

Наступний проект «Флора і фауна» було втілено в рамках стипендії Gaude Polonia в 2013 році, тоді на експозиції в Лодзі було представлено 7 об'єктів. Вертикальні ємності, заповнені на різну висоту спеціальними розчинами, містили в собі шматки різної тканини: нейлону, вовни, інші синтетичні. Соляний розчин так вплинув, що деякі тканини (червоні вовняні) почали віддавати свій колір, створивши цікавий ефект. Кожен твір мав натяк на певного представника флори чи фауни Парку Народового регіону Пущі Біловезької (зубри, гребінчастий тритон, крило дятла, мікроорганізми), критеріями для вибору слугували принцип різноманітності (класи, деталі), а також необхідна кольорова гама.

Продовження і розвиток тема отримала під час Бієнале молодого мистецтва у Харкові в 2019 році. На цій експозиції інсталяція «Фрагменти організмів» мали вже чітку форму. Кожен текстильний організм нагадував певну живу істоту, прочитувався силует і деталі, авторкою було відібрано представників Червоної книги України з різних класів: мікроорганізми, трубчасті, риби, земноводні, комахи, ссавці (це аксонолайм замковий, ведмідь бурий, саламандра плямиста, білоперий пічкур дністровський, арге Беккера, пелікан рожевий). Посилювало враження і колірне наповне-

ння. Наприклад, в роботі «Саламандра вогняна» зображено тварину, яка зникає: в перший день силует істоти чистий і лаконічний, але з кожним днем соляний розчин зумовлює ржавіння металевих ребер, і ця іржа наповнює воду поволокою. Об'єкт можна роздивитись з різних сторін, вражає лаконізм і водночас присутність делікатних деталей і чіткість форми тварини. Червоний колір в деяких об'єктах напряму вказує на життя і на смерть, такі тварини вже сприймалися, ніби вони занурені у кров, але кров чисту. Деякі об'єкти були розміщені в чистій прозорій рідині, виконані з прозорої тканини, підкреслюючи тим самим вразливість існуючого виду. Деякі істоти не вгадуються – вони являють собою шматок плоті, деформований і забутий. Поєднання тканини, скла, металу та рідин створили неповторне враження, розширили межі сприйняття текстильного мистецтва і вивели його на ширшу аудиторію. Емоційний відклик, який має глядач змушує його задуматись на підняту тему, привернути увагу.

Авторка досліджує динамічні трансформації тканини під впливом води, кристалізацію, пігментацію, вплив барвника. В одній роботі через надміру солі почали утворюватися кристали, які виходили на поверхню акваріумів, це теж створило ефект присутності і спостереженням за процесом, який продовжує відбуватись – так само як і процес зникнення певних видів.

«Це все – організми з Червоної книги України. І мій проект заглядає в майбутнє – ці тварини поки живі, але дуже скоро вони можуть зникнути. Залишаться тільки їх фрагменти в таких ось банках. Я б хотіла, щоб глядач зрозумів це, і зробив свій внесок в збереження цих дивовижних істот. Щоб допоміг запобігти такому майбутньому» – говорить авторка (Vasylyana Buryanuk, 2019).

«Попри небезпеку втрапити у подібність із «акваріумами» Херста, мисткиня впоралася з формальним викликом і зробила своє власне висловлювання, що радше тяжіє до текстильних «структур буття» Луїз Буржуа, але вже не через схожість, а особливу атмосферу відчуття крихкості життя через втрату довіри до нього. Чутливість живого наче перебуває в інкубаторі, під захисним склом, і, водночас, під постійним сумнівом через можливість переплутати живе зі штучним» (Влада Ралко, членкиня журі Бієнале молодого мистецтва) (Виставка, 2019).

Наступна серія проектів, які між собою можна об'єднати тематично, це «Територія утворення ран» (2020), «Коробочки 1–4» (2015) та «Сльози, що твердіють та кров яка не згортається» (2020, 2022) – це глибокі філософські твори, які реагу-

ють на події в суспільстві, піднімають величезний пласт емоцій та виходять на рівень мистецтва соціально значущого.

«Територія утворення ран» є логічним та розширеним продовженням міні-інсталяції «Коробочки 1–4»; обидва порушують теми цілісності – від територіальної до тілесної, хоча і відрізняються, по-перше, розмірами, кількістю об'єктів, по-друге, авторським задумом.

«Коробочки 1–4» (2015) – це інсталяції Василяни Буряник на виставці мінітекстилю у Львові. Чотири акваріуми розміром 10x10x10 см, кожен з яких розкриває і доповнює основну тему – анексії Криму та захоплення Донбасу. На відміну від попередніх інсталяцій авторки розчином заповнено не увесь простір, насичена хімічними домішками вода займає близько двох сантиметрів кубу. В першому акваріумі чотири темні нитки простягнуті від кришки і кінцями занурені у розчин – в процесі інсталяції навколо ниток волокон утворюються дрібні кристали солі, назва коробочки «Води Криму (процес утворення сльози (кристалізація))». В другому – усе дно з розчином заповнене ще чорними короткими волокнами – водоростями, які створюють гнітюче враження, де-не-де виглядаючи з-під води, назва коробочки «Води Криму (процес утворення сльози (конденсація))» – акваріум заповнювався гарячою водою, пар утворив на кришці коробочки конденсат – сльози. Третій акваріум містить в собі текстильний фрагмент з зображенням на ньому реалістичного торсу, ураженого шматочком металу, під дією розчину і вологи метал іржавіє та забарвлює і тканину, і рідину в рудий колір, коробочка носить назву «Металургійні надра Донбасу (процес утворення крові (іржавіння))». Четверта коробочка «Вугільні надра Донбасу (процес тління (абсорбація))» містить тканину з фрагментом чоловічого торсу (військового), зануреного в чорну рідину, тканина поволі вбирає чорну воду, таким чином поширюючи темне забарвлення вгору по тілі, закриваючи таким чином видимість самого тіла. Роботи авторки апелюють до актуальної теми – теми порушення територіальної цілісності України, окупація Криму, початок воєнних дій на сході країни. Процес болючий, сповнений як сліз, крові, смертей. Кінетична інсталяція підкреслює доволі повільний процес поширення болю в цілому; тендітні волокна, прозора тканина підкреслюють відчуття вразливості кожного громадянина і як виявилось цілої нації, контраст світлого та чорного говорить про боротьбу добра і зла, а колір іржі не тільки апелює до металу, зброї, але і до крові, як наслідок її застосування (Vasylyana Buryanuk, 2015).

Мініатюрні роботи Василя Буряник піднімають дуже масивні та глибокі теми сучасності, в першу чергу говорячи про українські події, значно ширше зачіпає тему експансії, окупації, як наслідок зміну загально-емоційного фону всього світу та часу. Сама авторка, говорячи про цей проєкт, зазначає, що він втілює власні рефлексії на події: друзі художниці покидають Крим, з неможливістю туди повернутись з різних причин, окупація Донбасу і перший призив також знайомих та друзів. Наступний проєкт продовжить соціальну мілітарну тему, але вже розширить межі особистісного сприйняття і буде покликаний саме до роздумів та почуттів глядачів.

«Територія утворення ран» (2020) – проєкт експоновано протягом 22 днів: це 7 акваріумів зі спеціальним розчином, який сприяє корозії, та вміщеному в них текстильним об'єктами з включеннями металу (початково планувалось застосувати реальні фрагменти снарядів – але ідея була відкинута, так як сам метал є алегорією зброї). Текстильні об'єкти – це нейлонова тканина, що легко плаває у воді, містить чисті тканини, а також по одному друку частини людського тіла (нога, коліно, рука, торс – 6 чоловічих та один торс жіночий). Авторкою обрано саме фрагменти тіл, часом невпізнані чи деформовані – як метафора, натяк, в той час як використання також прозорого текстилю апелює до продовження ментального та духовного.

За своїм контекстом проєкт є мілітарним, він про події, які в даний момент відбуваються в Україні, і про те як ми, в своїй більшості, рефлексуємо на ці події. Кожен акваріум вміщує в собі делікатні напівпрозорі шматки тканини (органза), кожен об'єкт має фрагмент з зображенням частини людського тіла (рука, тулуб, нога, спина тощо), занурена в соляно-водний розчин тканина оточена пухирцями повітря. Крім тканини також вміщено невеличкі шматочки металу, імітуючи місце, причину рани тілесної. Акваріуми одночасно апелюють до теми життя – існування процесу, нагадуючи собою живі організми під водою, а також нагадуючи законсервовані частини людських патологій, як в медичному музеї. Така метафора нас відсилає до роздумів про те, що ми зберігаємо в тілі, індивідуальній чи колективній пам'яті як хороші об'єкти чи події, перемоги, так і травми, гіркий досвід та наслідки війн. Захоплення і милування, моторошність та цікавість. Зштовхування реалістичної фотографії тіла та символічного «аранжування» в акваріумах творить смислове ядро мистецького висловлювання мисткині.

«Квінтесенцією твору є спостереження, вивчення та відтворення поведінкових норм, продиктованих ментальними настроями індивідів. Так в час військової та інформаційної агресії, де переважна більшість являється заручником ситуації та пасивним обсерватором, народжується нова шкала суб'єктивних реакцій. Абстрактність та умоглядність сприйняття, викликані дистанційністю проблеми, переростають в дуальність проявів. Таким чином, де один індивід, не втрачаючи комфорт, зчитує «повільне кровоутворення», як медитативний процес забуття, інший відчуває максимальну напругу та відчай від безвиході. Проекції понівечених фрагментів тіл розташовані в акваріумах, піддаються наростаючій пігментації корозії металу, що стимулюється соляними розчинами. Така дія є безперервною та постійною аж до моменту свого логічного завершення. Тиша та сповільнений темп цих процесів має на меті викликати дві дуально протилежні асоціації: це може бути як спокій, пасивна відчуженість, так і гостра напруга та бажання діяти», зазначив художник та арт-директор «Дзиги», – вказано в описі проєкту куратором Влодко Кауфманом. Сама авторка підкреслює наявну дуальність – витонченість, естетизм та легкість самих об'єктів з одночасним глибоким і важким змістовим наповненням – страждання, рани, деструктивізації (У львівській «Дзизі», 2020).

Малі шматочки металу як залишки снарядів, гострі, холодні та чужі, але водночас самі ці шматки виглядають більш живими та дієвими на контрасті з нерухомими відділеними частинами тіла – змінюючись під дією соляного розчину, забарвлюючи воду та тканину, впливаючи фізично та метафорично на тіло. Роботи відсилають нас до реальних тілесних ран та психічних травм, які отримують захисники під час воєнних дій, водночас проводячи зв'язок з тими травмами, які отримує кожен свідомий українець останні роки. Цей метал застрягає не в одному окремому тілі, спотворюється, кровоточить – він застрягає в тілі цілої нації.

З часом існування експозиції процес корозії металу невпинно впливає на об'єкти. Змінюючи забарвлення оточуючого розчину, поширюючи іржу на тканину, захоплює собою все більший і більший простір. Процес консервації вже не діє, навпаки, таке збереження веде до знищення. Постає питання, «що робити?» – рани лишаються в будь-якому випадку, але зупинити процес поширення, гниття, іржавіння, крововиливу – стає питанням життя.

Слід відзначити також надпис при вході на експозицію «В кожній краплині насиченій сіллю на

цій території» – він апелює до солоного розчину в акваріумах, наче ємності наповнені сльозами, алегорія до тих страждань і омитих тіл сльозами матерів, близьких та друзів.

«Зовсім недавно прочитала про те, як ржавіє сталь. Виявляється іржа робить метал важчим. Як я зрозуміла – це процес приєднання інших часток із навколишнього агресивного середовища до незахищеного об'єкту із подальшою корозією. Це ніби – коли тобі болить щось одне, то ти стаєш чуйнішою до чогось іншого. Вразливішою, сприйнятливою, більш емпатичною. Потім ти важчаєш, тебе поїдає корозія ран, ти слабшаєш, старішаєш, аж поки зовсім не позбуваєшся своїх властивостей і зникаєш десь у повітрі чи у воді. Правда можна скористатись пасивуючим шаром із цинку (чи цинічності) для покриття чи стати титаном і загубити сприйнятливність і чуйність. А ще можна знайти свій алюміній, який буде мігрувати від тріщини до тріщини, від рани до рани, покриваючи і захищаючи тебе від всього злого», зазначає сама мисткиня в розмові з авторкою дослідження.

Необхідно відмітити, що ця серія робіт виконана до початку повномасштабного вторгнення на територію України, в той час, коли війна точилась лише на сході, і в суспільстві була оманлива ілюзія «що війни немає», і цей проект він служив потужним нагадуванням, залученням глядача не тільки в відчуття творів, але і відчуття реальних подій, які відбуваються в країні. В ідеалі під час експозиції панувала тиша, створюючи додатковий психологічний тиск та примушуючи думати, коли ж це все закінчиться (споглядання творів, події в Україні). Глядач споглядаючи експозицію робить вибір вже у самому процесі – чи роздивляти вдумливо, чи емпатично відчувати рани, переживати роботу, чи швидко та поверхнево глянути, чи байдуже розглядати кожну деталь – так само як кожне з нас робить вибір як сприймати інформацію про події в країні, слухати чи не слухати розповіді очевидців, реагувати на новини в ЗМІ, чи продовжувати жити, ніяк не реагуючи на зміни. Авторка вбачає завдання художника надати підкреслено емоційне забарвлення певним явищам, піднести їх знов до глядача і торкнутися його, поширити цю емоцію ширше, ніж власне одна країна.

Весь процес зміни фіксується у фото, таким чином створюючи матеріальне вираження процесу змін та підтвердження початкового і кінцевого. Порівнюючи початкові та кінцеві об'єкти, ми можемо спостерігати метаморфози: метал іржавіє, поширюючи іржу, першопочаткові маленькі бульбашки повітря зникли, тим самим зникає

певна легкість, гнітюче спостереження настільки делікатних та непомітних змін досягає свого апогею. Законсервовані зображені частини тіла лишаються, так само лишається відчуття невирішеності проблеми (Скринник-Миська, 2020).

Необхідно відмітити, що в обох цих проектах авторка використовує друк на тканині, а саме частин людського тіла, що додає прив'язки творів до реальності, тим самим збільшуючи їх соціальне звучання.

Кінетична інсталяція «Слози, що твердіють, та кров, яка не згортається» (2020), яка була представлена на виставці номінантів на M17 Sculpture Prize, а пізніше експонувалась на Міжнародному триєнале художнього текстилю в Лодзі (2022) – поєднує в собі візуальні складові попередніх проектів: це два великі акваріуми з відповідними розчинами, в які занурені червоні і прозорі тканини, підвішені на нитки.

«Проект є квінтесенцією особистих переживань з приводу військової ситуації в країні та її трагічної сутності. Він переповнений алегоріями, починаючи від форм інсталяції, жесту споглядання та закінчуючи процесами – усе має прихований підтекст. Процеси в акваріумах ілюструють стан мовчазного відчаю та контекстуальної безпорадності. Це розповідь про крайні точки трагізму й відчаю, загострення яких настільки високе, що призводить до перцептивних аномалій. Отож те, що має бути динамічним, завмирає і навпаки. Водночас ті ж процеси апелюють до статичності та динамічності, ставлячи під сумнів безумовність цих характеристик. Кінетичні властивості інсталяції вказує на невпинність руху, продовження всіх життєвих циклів, попри драматизм особистого сприйняття» (International triennial, 2022). Авторка вказує на медитативний процес споглядання робіт, що дає можливість розповідати про актуальні проблеми методами найменшого спротиву, отримувати часовий та емоційний коридори для діалогу про важливе (Номінанти M17, 2020).

Сама художниця зізнається, що кожна робота це процес експерименту, певною мірою результат є непередбачуваним та непрогнозованим, і якщо перші роботи – це лише різні варіації розчину солі, в залежності від тривалості експозиції та задуму, то в останній роботі, коли експозиція тривала півроку, – то розчин містить вже не тільки сіль, але й формальдегід, що ще більше наближує до аналогії з законсервованими фрагментами плоті.

Акваріуми було створено до повномасштабного вторгнення, і знов же художниця нагадує своїм мистецтвом про актуальні проблеми, які стоять перед українським суспільством, нага-

дує про військові дії, про минушість людського життя. В контексті триєнале робота звучить інакше, бо війна вже відбувається на всій території України, суспільство вже стоїть перед очевидністю жахів, які відбуваються, і червоні та прозорі тканини, які ніби парують у воді вже сприймаються не як метафора, а доволі буквально, загострюючи образ до крайньої точки. Людське тіло незвідане, процеси його невидимі, проте організм – це механізм, який продовжує функціонувати, жити, попри все. Візуальна мова мисткині поєднує в собі мінімум виражальних засобів та кольорів, тканина сприймається легкою і невагомою, нашарування її створює різні візуальні ефекти, бульбашки повітря додають відчуття легкості, повітряності і на противагу цьому – складність виконання, яка прочитується глядачем, глибина теми та післясмак роздумів про людський вимір існування і місце в ньому смерті.

Висновки. Текстильні кінетичні інсталяції Васи́лини Бу́ряник – це комбінація тривимірного

текстильного колажу, перформансу метафоричної плоти та хімічні реакції. Цінність робіт авторки підкреслюється ще й тим фактом, що поза виставкового простору, по закінченню експозиції твори розбираються на складові, адже зберігання в акваріумах є неможливим і призведе до знищення всього об'єкту.

Василина Бу́ряник непересічна представниця сучасного арттекстилю, в тій його формі, яка посідає чільне місце на світових виставках і впевнена буде займати місце в музейних збірках не тільки України. Художниця взаємодіє з реальністю, опрацьовує її в низку образів, вписує в свій особистий досвід, і водночас в колективний, дає можливість глядачу поступово, медитативно заглибитись в процес пізнання, доторкнутись до важливих і часом травматичних подій і за допомогою мистецтва зцілити ці травми. Мова мисткині символічна, витончена, лаконічна. Васи́лина Бу́ряник виводить художній текстиль на абсолютно новий вимір і як реалізації, так і сприйняття. В публікації оглянуто лише кінетичні інсталяції, проте

Ілюстрації до першої групи робіт, а саме «Флора і фауна» та «Фрагменти організмів»
(Взято з сайту художниці <https://www.behance.net/vasylynburyanu>)

Ілюстрації до другої групи робіт, а саме «Коробочки 1–4» та «Територія утворення ран»
(Взято з сайту художниці <https://www.behance.net/vasylynburyanu>)

в доробку авторки знаходяться також текстильні сукупності, вимагає подальшого дослідження та панно, об'єкти, перформанси, акварелі. Все це в аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вишеславський Г., Сидор-Гібелінда О. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Париж-Київ : Terra Incognita, 2010. 416 с.
2. Голубець О. М. Мистецтво ХХ століття: український шлях. Львів : Колір ПРО, 2012. 200 с.
3. Виставка «Здається, я заходжу в наш сад». *Офіційний сайт Бієнале молодого мистецтва*. URL: <http://biennale.org.ua/> (дата звернення: 23.10.2021).
4. Номінанти M17 Sculpture Prize: Васи́лина Буряник. *Сайт центру сучасного мистецтва M17*. URL: <https://m17.kiev.ua/news/m17-sculpture-prize-nominees-vasylyna-buryanyk/> (дата звернення: 29.09.2023).
5. Скринник-Миська Д. Досвіди тіла. *Zbruc* : веб-сайт. URL: <https://zbruc.eu/node/96354> (дата звернення: 15.10.2023).
6. У львівській «Дзизі» відкрилась виставка «Територія утворення ран». *Сайт новин Zaxid.net* : веб-сайт. URL: https://zaxid.net/lvivsku_dzigu_peretvorili_na_teritoriyu_utvorennya_ran_n1498719 (дата звернення: 10.01.2022).
7. Інтерв'ю з чарівною Васи́линою Буряник. Як це бути художником в Україні. *Gallery 101*: веб-сайт. URL: <https://gallery101.com.ua/vasylyna-buryanyk/> (дата звернення: 06.09.2023).
8. Vasylyana Buryanyk. *Behance* : веб-сайт. URL: <https://www.behance.net/vasylynburyany> (дата звернення: 11.10.2023).
9. 17th International triennial of tapestry. Catalogue. Lodz : Centralne Muzeum Wlokiennictwa, 2022. 228 p.

REFERENCES

1. Vysheslavskiyi H. & Sydor-Hibelynda O. (2010). Terminolohiia suchasnoho mystetstva. Oznachennia, neolohizmy, zharhonizmysuchasnoho vizualnoho mystetstva Ukrainy [Terminology of modern art. Definitions, neologisms, jargonisms of modern visual art of Ukraine]. Paryzh-Kyiv : Terra Incognita [in Ukrainian].
2. Holubets O. M. (2012). Mystetstvo XX stolittia: ukrainskyi shliakh [Art of the 20th century: the Ukrainian way]. Lviv : Kolir PRO [in Ukrainian].
3. Ofitsiynyi sait Biennale molodoho mystetstva [The official site of the Biennale of Young Art.]. biennale.org.ua. Retrieved from <http://biennale.org.ua/> [in Ukrainian].
4. Nominantky M17 Sculpture Prize: Vasylyna Buryanyk [M17 Sculpture Prize nominees: Vasylyna Buryanyk.]. [m17.kiev.ua](https://m17.kiev.ua/news/m17-sculpture-prize-nominees-vasylyna-buryanyk/). URL: <https://m17.kiev.ua/news/m17-sculpture-prize-nominees-vasylyna-buryanyk/> [in Ukrainian].
5. Skrynnyk-Myska D. (2020). Dosvidy tila [Body experiences]. *Zbruc* Retrieved from <https://zbruc.eu/node/96354> [in Ukrainian].
6. U lvivskii dzyzi vidkrylas vystavka «Terytoriiia utvorennia ran» [The exhibition «Territory of wound formation» opened in Lviv «Dzyha»]. *Zaxid.net*. Retrieved from https://zaxid.net/lvivsku_dzigu_peretvorili_na_teritoriyu_utvorennya_ran_n1498719 [in Ukrainian].
7. Yak tse buty khudozhnykom v Ukraini. Interviu z charivnoiu Vasylynoiu Buryanyk [Interview with the charming Vasylyna Buryanyk. What is it like to be an artist in Ukraine]. *Gallery 101*. Retrieved from <https://gallery101.com.ua/vasylyna-buryanyk/> [in Ukrainian].
8. Vasylyana Buryanyk. *Behance* Retrieved from <https://www.behance.net/vasylynburyany> [in Ukrainian].
9. 17th International triennial of tapestry. (2019). Lodz: Centralne Muzeum Wlokiennictwa.